

Anekdotisk teori til kvalificering af pædagogisk dømmekraft

INDLEDNING

Hvad er anekdoter? Hvor kommer de fra, hvorfor fortæller vi dem, og hvad kan de bruges til? De færreste har formentlig gjort varigt ophold ved disse spørgsmål, og personligt havde jeg ikke så meget som strejft dem, da jeg for godt et års tid siden stødte på den amerikanske litteraturprofessor Jane Gallops bog *Anecdotal theory*.¹ Med udgangspunkt i egne erfaringer afsøger Gallop her anekdotens betydning og udfordrer undervejs den gængse opfattelse af anekdoten som værende u-teoretisk og teorien som værende u-anekdotisk. I stedet gør hun det tilsyneladende oxymoron ”anekdotisk teori” (AT) til rammesætningen omkring hendes særlige måde at udforske og udvikle teorier igennem anekdotiske analyser. I denne artikel vil jeg diskutere anekdotisk teori, der som det løbende vil fremgå, bygger på Gallops sammentænkning af tre forskellige teorikomplekser; dekonstruktivisme, feminisme og psykoanalyse. Denne sammentænkning er ikke altid ligetil, og Gallop betragter den også selv som et slags åbent eksperiment snarere end én samlet, konsistent teori. Et dynamisk spændingsfelt, der i vedblivende restløshed producerer nye spørgsmål og paradokser.² Selvom der altså som udgangspunkt er tale om en paradoksal treenighed, kan sammen-tænkningen dog i en anden optik fremstå nærmest banal og ligefrem

redundant. Dette skyldes blandt andet, at både dekonstruktivism og psykoanalyse kan anskues som feministiske teorier, og at dekonstruktivism endvidere i en vis forstand kan betragtes som psykoanalyse af filosofien som sådan.³ Dette gælder ikke mindst for den lacanianske psykoanalyse, hvor enhver teori – herunder psykoanalysen selv – antages at være formuleret på et fundament af delvist arbitrære mestersignifianter⁴. Psykoanalysen opfordrer i den forstand til dekonstruktion af sig selv, da den anerkender, at den ikke selv er herre over det sprog, den benytter sig af. Hvad angår AT vanskeliggøres sagen yderligere ved det forhold, at Gallop sjældent er helt eksplicit omkring hvorvidt, hvordan og hvornår, hun bruger de tre teorikomplekser i sine analyser. Professor i fransk litteratur, David Wills, har i den forbindelse kritiseret Gallop for ligefrem at have en polymorf pervers omgang med andre forfatteres tekster. En tilgang, hvor Gallop som en Sadesk libertiner destruerer sine kilders tekstkorpus til uigenkendelighed for sin egen nydelses skyld.⁵ Motiveret af denne uigennemsigthed hos Gallop – der i øvrigt også ofte skriver befriende ligefremt og forbilledligt klart – vil jeg i nærværende artikel fremhæve, hvordan særligt psykoanalysens begreber og teknikker kan finde anvendelse i AT. Både ved at tydeliggøre, hvordan Gallop trækker på psykoanalytisk tankegods, men også ved at tildele psykoanalysen en endnu større rolle end den får i Gallops AT. Direkte inspireret af både Gallop og lektor i socialpædagogik, Marianne Træbing Secher, vil jeg foreslå, at denne alternative tilgang til AT er særligt relevant for pædagogisk praksis i bredest tænkelige forstand. Særligt Secher har fremhævet, hvordan AT kan anvendes som en interventions-og refleksionsteknik, der kan hjælpe pædagogen til at håndtere konkrete praksissituationer, hvor denne støder på noget uforståeligt.⁶ I lige linje med denne tankegang vil jeg foreslå en tilgang til AT, der har kvalificering af praksisrettet, *pædagogisk dømmekraft* som sit formål. Når jeg specifikt fremhæver det pædagogiske i forhold til dømmekraften, skyldes det, at pædagogikken blandt andet kendetegnes ved det at *ville noget med nogen*⁷. Pædagogikken forholder sig altså ikke passivt men intervenserer i den andens livsførelse og står, som Immanuel Kant berømt har formuleret det, overfor den paradoksale udfordring at skulle kultivere frihed gennem tvang⁸. Påstanden i nærværende artikel er altså, at arbejdet med AT kan være en måde at kvalificere sin pædagogiske dømmekraft, således at man i mindst mulig grad udøver uret med sine interventioner i den andens liv. Dette gælder både for den professionelle pædagog og i al almindelighed.

Artiklen er opbygget således, at jeg først diskuterer anekdotens egenart - hvad er en anekdote (?) - samt dens status som feministisk tankefigur. Når feminismen tages op som noget af det første, er det fordi det som politisk begreb ville kunne tilskynde eller afholde læseren fra at beskæftige sig med AT af de forkerte grunde. Herefter udfoldes en diskussion af selve formålet med anekdotiske analyser og med udgangspunkt i mine egne anekdoter, følger en kritik af Gallops analyseform, der centrerer sig om begreberne *fri association*, *overføring* og *ønskeopfyldelse*. Undervejs i artiklen forklares og demonstreres det, hvordan AT kan anvendes som teknik til kvalificering af den pædagogiske dømmekraft. Disse overvejelser sammenfattes i artiklens sidste afsnit.

ANEKDOTENS EGENART. EN KVINDELIG ÅBNING?

Helt grundlæggende foregår AT ved, at man analyserer genfortællingen af en tilsyneladende enkeltstående hændelse. Analysen foretages med forventning om, at der i den anekdotiske genfortælling gemmer sig markante og overraskende indsigter - også selvom anekdoten måske tilsyneladende virker banal. Ligesom det gælder i psykoanalysens drømmetydning, er det altså ikke selve hændelsen (drømmen) men genfortællingen (anekdoten), der analyseres. AT deler ligeledes psykoanalysens fascination for det mikroskopiske og tilsyneladende tilfældige, der kan melde sig som for eksempel fejlhandlinger og (dag)drømme⁹. For AT kan disse fænomener i princippet også anskues som anekdoter, men der vil så netop være tale om en særlig måde at anskue dem på. En af Gallops store inspirationskilder er i den forbindelse litteraturprofessor Joel Fineman, der har beskrevet anekdoten som det oprindelige forbindelsespunkt mellem litteratur og virkelighed. Anekdoten er på én gang en litterær genre, men overskrider samtidigt det litterære ved at være bundet til "virkeligheden" i en slags førstehåndserfaret øjenvidneberetning: "Jeg var der - jeg så det selv!" Et karakteristikum, der gør anekdoten til enhver historiografis begyndelse.¹⁰ For Fineman er anekdoten dog ikke kun knyttet til virkeligheden i denne umiddelbare forstand, men også Reel i lacaniansk forstand, fordi den i sin bestræbelse på Symbolsk at formidle noget Imaginært må efterlade en Reel rest, der pirrer subjektets begær efter at få hele historien med. Historieforskning (og videnskab generelt kunne man tilføje) er således grundlæggende en erotisk affære.¹¹ I sammenlignelige vendinger beskriver journalist Flemming Østergaard anekdoten som en lille historie, der fremprovokerer følelser, og som ofte har en slags morale,

der overskrider selve historien. En god anekdote behøver derfor ikke at have fundet sted i sin bogstavelige forstand men overlever måske netop fordi, den indeholder en god pointe. Dette gælder også, når historiske personligheder tages til indtægt for at have sagt og gjort ting, som med overvejende sandsynlighed er pure opspind.¹² Spørgsmålet om hvorvidt Freud virkelig har proklameret, at ”en cigar nogle gange bare er en cigar”, er for eksempel forholdsvis underordnet i forhold til anekdotens pointe; nemlig at et objekt ikke bare bliver begæret på grund af dets overfladiske ligheder med det mandlige kønsorgan. Det giver glimrende mening, at Freud kunne have sagt det, og anekdoten lever derfor videre uagtet sagens kendsgerninger. Den er ganske enkelt sand, selvom den ikke er korrekt. Helt pragmatisk anskuet er et af de største aktiver ved anekdoten måske netop, at den på denne måde byder sig til som relevant – noget, der er en pointe i at beskæftige sig med. Selvom analysen ifølge Freud bør påbegyndes med den helt frie association¹³, udgør anekdoten derfor et privilegeret afsæt for analyse for alle os, der ellers undlader at gå i analyse i mere klassisk forstand.

Når der er en pointe med anekdoter, skyldes det ifølge Fineman, at anekdoter altid gemmer på noget *hemmeligt*. Rent etymologisk betyder ”anekdote” en uudgivet historie, hvilket netop kan forstås som noget, der er privat eller hemmeligt. I *Das Unheimliche* beskriver Freud, hvordan hemmeligheder (*heimlichkeit*) ofte vil være forbundet med en uhjemlig hjemlighed (*unheimlich/heimlich*), som grunder i kastrationsangsten.¹⁴ Gallop understreger således også, at anekdoten, til trods for ofte umiddelbart at være sjov og finurlig, i reglen gemmer på ”uncanny details”.¹⁵ Pointen med anekdoten vil altså ofte vise sig at være både mere ubehagelig og vidtrækkende end først antaget. I anekdotens uudgivne hemmelighedsværen vil jeg desuden mene, at der ligger et tidsaspekt, som ikke direkte adresseres af Gallop. Anekdoter såvel som hemmeligheder viser sig først som sådan på baggrund af et vist tidsforløb. Det giver ikke mening at fortælle anekdoter om noget, der skete for 2 min siden, og det gør Gallop heller aldrig. Også i psykoanalysen er tid et uafklaret fænomen, og pointen er derfor ikke så meget, at der går tid i kronologisk forstand, men at anekdoten har været gemt væk (fortrængt) og vender tilbage til samme sted. Jeg betragter med psykoanalysens terminologi både denne tilbagevendende som en bevidst *erindring* og en ubevidst *gentagelse*.¹⁶ I anekdoten gemmer der sig både et minde i bevidstheden og en nydelsesfuld pirring

af et mystisk, ubevidst begær. Når anekdoten analyseres, må begge parametre inddrages.

Inspireret af Fineman beskriver Gallop anekdoter som erotiske *åbninger* i hverdagens institutionaliserede "flesh of practise".¹⁷ Gallop opfatter endvidere disse åbninger som "explicitly feminist", hvilket understøttes med et citat fra den feministiske politilog Cathrine McKinnon: "Woman's consciouness erupts through fissures in the socially knowable".¹⁸ I *Anecdotal theory* betragter Gallop dette citat som paradigmatiske for den anekdotiske tænkning, hvor kvindens bevidsthed altså bogstaveligt talt sprøjter fra fissurer i det sociale. Med denne fluide eruptionsmetaforik kan Gallop desuden siges at viderføre en tematik fra en af sine store inspirationskilder, Luce Irigaray, der er en tilbagevendende dialogpartner i Gallops forfatterskab. Som både Gallop og Irigaray gør opmærksom på, må fluiditet her ikke forstås som en simpel modsætning til soliditet, og er i sig selv et flydende begreb. Den naturlige menstruation flyder på en anden måde end blodet, der flyder fra de sår, manden kan forvolde, og talen/signifianterne flyder på en tredje.¹⁹ Gallop er derfor også kritisk overfor psykoanalysens betagethed af den patriarkalske stivhed, der ifølge hende er indbygget i begrebet fallos, som, til trods for blot at være en signifiant for den andens begær, er for tæt associeret med den mandlige penis.²⁰ Hun beskylder ligefrem Freuds og Lacans tænkning for at være fanget i analstadiet, fordi lorten forstået som en fast stav er udgangspunktet for den fallocentriske tænkning.²¹ Selvom Gallop i et vist omfang synes at have sympati for ideen om den mere flydende kvinde, er hun dog også meget tilbageholdende over for at udvikle et egentligt kvindeligt vokabular. Snarere end at lave et sådan nyt modersmål argumenter hun i *A M'others tounge* for en feminismekritik, der, i stedet for at opfinde nye sprog, retter opmærksomheden mod den andethed, der allerede splitter sproget som sådan – the other in the M'others tounge.²² I tråd med denne tænkning spekulerer Gallop mod slutningen af *Anecdotal theory* i, at den anekdotiske tænkning måske slet ikke er feministisk alligevel, men snarere en måde at "anekdotalisere" kønnet. Denne anekdotalisering fremprovokerer groft sagt selve det Reelle i kønnet, hvorved det bliver usikkert, hvad der skulle kunne repræsentere kvinden. Herved nærmer Gallop sig et synspunkt, der med filosofen Kirsten Hyldgaard kan siges at betragte kønsforskellen som forskel slet og ret. Forskellen på mænd og kvinder er en principielt umuligt artikulerbar forskel mellem *alt* og *ikke-alt*²³, hvilket er en pointe, der ikke reducerer kvinden til "det Andet køn", men gør

selve kønsforskellen til andetheden. Når først kønsforskellen accepteres, kan heller ikke manden vide sig sikker på, hvad det egentlig vil sige at være mand. At tænke med kønsforskellen medfører derfor, at man kommer i tvivl og stiller spørgsmål til sine antagelser.²⁴ Dette synes også at være Gallops ærinde, og hvis AT er feministisk, skyldes det altså ikke, at den forsvare en bestemt form for kvindelighed, men snarere at den til stadighed udfordrer dogmatiske kønsforståelser. Når kønnet og tænkningen skal anekdotiseres, er det dog for Gallop afgørende at fastholde betydningen af *det personlige*. Inspireret af blandt andre Erwin Goffman og Judith Butler forstår Gallop ikke det personlige i essentiel forstand, men snarere som en maskeret, performende im-personation. Det personlige er både Drag, Queer og ligeså meget en efterligning som et autentisk udtryk.²⁵ Når Gallop alligevel fastholder begrebet om det personlige, er det for at forsvare vigtigheden af den viden, der knytter sig til personen. Dette kan historisk set betragtes som en feministisk agenda, fordi kvinders viden om sexismen og undertrykkelse de facto er blevet systematisk diskrimineret og bagatelliseret som værende blot personlige i forstanden; manglende objektiv gyldighed og rigoristisk videnskabelighed. Feminisme er i den forstand en bestræbelse på til stadighed at udfordre (videnskabelig) dogma, og denne form for feminisme går derfor hånd i hånd med dekonstruktivismen.²⁶ Selvom Gallop forholder sig meget ambivalent til feminismens status i AT, drages der på den måde en række feminine associationer til anekdoten, som jeg ønsker at forstyrre med et billede, der måske i traditionel forstand er mere maskulint. Ikke for at fortrænge kvinden fra anekdotens sprækker men for at udfordre forestillingen om, at anekdoten – og herunder det sprækkende, væskende sprog – nødvendigvis skulle være en genvej til det feminine. Kort sagt for at lade anekdoten med kønsforskellens tvivl. Som Fineman fremhævede, kan anekdoten forstås som en upubliceret eller uudgivet hemmelighed. Dette afslører sig i anekdotens etymologi, der kommer fra det græske *anekdotos* fra *an-* "ikke" + *ekdotos* "udgivet," fra *ek-* "ud" + *didonai* "at give".²⁷ Dette, at anekdoten er noget hemmeligt i forstanden ikke-udgivet, afslører sig direkte i det danske "uudgivet" og lidt mindre direkte hos Fineman, der på engelsk bruger betegnelsen "unpublished". De to begreber dækker dog nogenlunde over det samme, da "pub" kommer fra det latinske *pubis*²⁸ (voksen), og således kan læses som ikke-givet-til-de-voksne. Anekdoten er altså noget, der endnu ikke er blevet givet – en uudgivet gave – hvilket i psykoanalysen ganske enkelt gør anekdoten til en lort. For Freud var lorten – den

prækastrede fallos – barnets første gave, og således udtryk for en helt særlig intimitet mellem barnet og dets nærmeste, tillidsvækkende (voksne) omsorgsgiver (mor).²⁹ Man giver ikke sin lort til hvem som helst! Ligesom lorten, der som en indre yderlighed vandrer uhjemligt gennem kroppens skjulte kanaler, er anekdotens betydning altid både fremmed og familiær. Anekdotens uudgivetthed fremstiller den desuden som en slags forstoppelse, der dog rummer potentialet for at blive til en gave, såfremt intimiteten og tiltroen er til stede. Med dette lidet charmerende billede fremhæves analysearbejdet som en tilblivelsesproces, hvor anekdoten gradvis drives ud fra dens skjul. Først til åbenbaring for subjektet selv og måske siden til offentligheden via en formel udgivelse. Selve analysen sprøjter ikke bare fra (feminine) åbninger, men kræver *hårdt* og *møjsommeligt* arbejde.

EN LANG HISTORIE KORT FORTALT. ANEKDOTISKE ANALYSERS FORMÅL

Gallops måske mest kortfattede definition af AT lyder således: ”I experimented with writing in which I would recount an anecdote and then attempt to ‘read’ that account for the theoretical insights it afforded.”³⁰ Som det fremgår af citatet foregår AT ved, at anekdoten nedfældes og analyseres på skrift. I dekonstruktivismen er selve sproget dog at betragte som en mulighed i skriften³¹, og der er derfor principielt ikke noget i vejen for at analysere anekdoter på andre måder. Der vil formentlig være fordele og ulemper ved hvert enkelt medie.³² Både hos Gallop og i nærværende artikel fokuseres der dog på den skriftlige analyse i klassisk forstand. Det fremgår ligeledes af citatet, at selve formålet med AT grundlæggende er at udtrække nye ”theoretical insights” på et givent område. Gallops orienteringspunkt adskiller sig derved fra Freud, der i den analytiske session først og fremmest havde terapien og ikke teoriudvikling som *raison d’être*. Et forhold der ifølge Freud gør, at psykoanalysens videnskabelige fremskridt ofte gøres på bekostning af analysens formål:

The Scientific results of psychoanalysis are at present only a byproduct of its therapeutic aims, and for that reason it is often just in those cases where treatment fails that most discoveries are made.³³

Som psykoanalytiker Judy Gammelgaard påpeger, har psykoanalysen naturligvis fra begyndelsen været karakteriseret ved både at ville udvikle behandlingsmetoder og generel teori om menneskets psyke³⁴,

men i selve sessionen må fokus af etiske grunde være det terapeutiske sigte. Der er strengere grænser for, hvor meget man kan eksperimentere med sine analysander end med sine egne anekdoter. Når der for Gallop derimod er fokus på teoretiske indsigter, skal det dog ikke forstås på den måde, at anekdoten nødvendigvis skal teoretiseres. Som udgangspunkt vil der omvendt oftere være tale om, at teorien bliver anekdotaliseret. Ligesom det gjaldt for kønnet, handler det altså i mindst lige så høj grad om at afsløre teoriens indre begrænsninger og selvmodsigelser.³⁵ AT udfordrer derfor også det synspunkt, at teorier nødvendigvis skal være objektive, generelle, grandiose og omfattende ved at vise, hvordan det subjektive, lille, specifikke og triviale ofte lurer i teoriens sprækker³⁶. Her trækker Gallop særligt på dekonstruktivismen, der tilbyder en *ex-orbitant* tekstlæsningsform, som er fintfølede overfor alt det, der hopper ud af sit vante kredsløb – det, der løber af sporet. Gallops dekonstruktivisme kan ses som en tekstlæsningssteknik, der, udover filosofisk begrebsanalyse og tekstanalytisk fokus på blandt andet komposition, karakterer, modstillinger, plot, tid, sted, ordklasser, grammatik osv., er særligt fokuseret på at tilskrive det tilsyneladende marginale eller perifere en afgørende rolle. Dette kan både aktualiseres ved at lægge særlig vægt på små enkeltelementer i teksten som ord-ender eller fodnoter, men også ved at fremhæve en uro, der befinder sig enten i, på grænsen eller uden for teksten. For eksempel ved at fokusere på brugen af fremmedord, oversættelser eller citater i teksten.³⁷ Gallop bruger helt grundlæggende dekonstruktivismen til at stille spørgsmålstegn til enhver teksts præmisser, hvilket fremprovokerer nye teoretiske indsigter, mens teksten vendes delvist mod sig selv. Et klassisk eksempel kunne her være Jacques Derrida, der i *Om grammatologi* demonstrerede, hvordan Ferdinand de Saussure i sin argumentation for talens forrang måtte ”hente hele sit pædagogiske overtalelses-apparat fra *skriften*.”³⁸ En sammenlignelig form for dekonstruktivisme udfolder Gallop i forbindelse med at være blevet anklaget for seksuel chikane af et par studerende. Gennem en dekonstruktion af sit universitets seksualchikanepolitik (sexual harassment policy), viser hun, hvorledes det snarere er universitetets eget værdigrundlag, der får hende til at fremstå sexistisk. Gallop viser blandt andet, hvordan seksualchikanepolitikken de facto sidestiller seksualitet med chikane på en måde, der fortrænger kvinden. Kvinderne positioneres som svage ofre for mænds farlige seksualitet og bliver derfor hverken taget seriøst som autonome eller seksuelle væsner. Over for dette standpunkt argumenterer Gallop for,

at chikane kun er dårlig, fordi den er chikane og ikke, fordi den er seksuel. På arbejdspladsen såvel som i hjemmet og på gaden kan seksuelle tilnærmelser være både "wanted" og "unwanted", og kun de sidstnævnte er et problem og en chikane.³⁹ Og dog er det ikke engang så simpelt, for som Gallop påpeger, kan en kvindes nej ikke kategorisk tages for et nej, da man hermed reproducerer den selvsamme logik, der perverst og skråsikkert proklamerer: "Hun sagde nej men mente i virkeligheden ja!".⁴⁰ Hvis man vil tage en kvinde seriøst, må man altså ikke tage hende på ordet.

Måske grundet Gallops tilbøjelighed til dekonstruktivisme og litteraturanalyse i bred forstand, beskriver hun i tradition fra både Yale-skolen og psykoanalysens narrative vending desuden AT som en måde at arbejde med personlige *livshistorier*⁴¹. I praksis er AT for Gallop en måde at udlede teoretiske pointer fra anekdoter på en måde, hvor man samtidigt trækker på og arbejder med sin egen personlige livshistorie. Forholdet mellem historie og hændelse bliver derfor en tilbagevendende udfordring for Gallop, der på den ene side har hang til historiefortælling og på den anden side gerne vil yde singulariteten respekt: "This contradiction between capturing the singular moment and a drive to insert the moment within a familiar plot may be not just a problem for this particular story but a tension intrinsic to the anecdote".⁴²

Anekdotiske analyser må altid bestræbe sig på at opretholde en spænding, hvor anekdoten på én gang tillægges betydning for livshistorien, men samtidig opretholdes som et delvist enigma. Nogle gange vil denne balance opleves ligetil, og andre gange kan den volde problemer:

In 1991 I experienced anxiety at finding myself mired in the anecdotal, unable to attain theoretical perspective; in 1998 I theorized about anxiety, confidently moving back and forth between anecdotal and theoretical discourse.⁴³

In the tradition of both of psychoanalysis and tales of terror – the past would not let me go.⁴⁴

Udfordringen med at antage et teoretisk perspektiv på ens egen livshistorie – fortiden, der ikke vil give slip – kompliceres yderligere ved det forhold, at "the story's last paragraph threatens to erase what comes before."⁴⁵ Anekdoten kan på den ene side fungere som anledning til at

fortælle og skabe sammenhæng i ens egen livshistorie men rummer samtidigt et element af overraskelse, der med bagudvirkende kraft kan ændre fortidens begivenheder i selvsamme livshistorie. Denne form for livshistorisk analysearbejde låner meget fra psykoanalysen men kan dog nuanceres med en række tematikker. Dette skyldes blandt andet, at psykoanalysen bevæger sig frem via fri association, hvilket er et begreb som er underligt fraværende i Gallops anekdotiske teori. Den frie association medfører med filosofen Deborah Britzmans ord en form for historiefortælling, hvor ”parallelle virkeligheder, konfliktende kronologier, og hele byer af narrativer alle optager det samme sted”⁴⁶. I ”Dora” mislykkes analysen således også notorisk, fordi Freud var for optaget af at skabe et bestemt narrativ og ikke i tilstrækkelig grad tog højde for overføringen⁴⁷ (mere herom nedenfor). Som litteraturprofessor Lis Møller påpeger, forlod Freud i ”Ulvemanden” endegyldigt forestillingen om en klart sammenhængende livshistorie. Dette skyldes, at urscenen – neurosens arnested – ikke kan erindres, og at det derfor forbliver et delvist mysterium, hvorvidt den er fantasi eller faktisk hændelse. Selv hvis urscenen faktisk fandt sted, vil det desuden ofte først være den senere meningstilskrivelse, der *nachträglich* giver scenen dens mening. Analysen må derfor konstant forholde sig til både den kronologiske historie og til selve virkningshistorien, hvor årsagen sagtens kan komme efter virkningen. Møllers og til en vis grad Freuds pointe er i den forbindelse, at tydingen må ses som en virkningsfuld konstruktion, der skal udformes og accepteres i dialog med analysanden⁴⁸. Uden at forklejne denne pointe, må det dog tilføjes, at ”virkning” i psykoanalysen er andet end livshistoriske konstruktioner. Som psykoanalytikeren Bruce Fink har påpeget, virker analysen også ved at ramme signifikanter, – eller måske rettere det Reelle i signifikanterne – der løser subjektets symptomer⁴⁹. En skorstensfejning snarere end en konstruktion.⁵⁰ I urscenen er den oprindelige signifiant Reelt set tabt men samtidig bevaret, fordi den som metafor indskrives i det Symbolske. Man kan derfor ikke forvente at forstå interventionen på et Imaginært plan.⁵¹ Psykoanalysen virker på måder, som ikke kun vil afsløre sig som udfyldning af huller i livshistorien, og jeg vil derfor forsvare det synspunkt, at anekdoter ikke bare skal analyseres med sigte på teoriudvikling og livshistorier men også med henblik på at foretage interventioner i det ubevidste. Hermed flyttes diskussion også fra, hvorvidt anekdoten er en enkeltstående singularitet *eller* del af en livshistorie. Den er snarere en singularitet, der både fremadrettet og *nachträglich* kan ændre subjektets begærstruktur på måder, der

forbliver delvist ubevidst for subjektet selv. Selv ved analysens slutning forventes man hos Lacan ikke andet end at kunne artikulere sit begær på en måde, hvor man identificerer sig med det ubegribelige *sinthomes* jouissance. En traversering af symptomet hvor tilstanden, snarere end at være en sammenhængende livshistorie, er en eksistentiel forsoning med splittelsen som et uomgængeligt vilkår.⁵²

I den form for AT som jeg her forsvarer, er der altså tale om en analytisk bearbejdning af anekdotiske hændelser, som involverer, at man forholder sig til både teori, livshistorie og ubevidst begær. Dette kan måske lyde som et uoverskueligt miskmask af forskelligrettede orienteringspunkter, der undergraver meningsfyldt analytisk bearbejdning. Det er dog et eksistensvilkår, som også afspejles i psykoanalysens generelle fremgangsmåde. I "Rottemanden" fremgår det for eksempel, hvordan Freud, på baggrund af nøje afvejning af analysandens progression, lader denne forholde sig til både livshistoriske beskrivelser, tydning af ubevidste fantasier og velanbragte doseringer af psykoanalytisk teori.⁵³ Det er derfor helt afgørende, at udfordringer håndteres ud fra inddragelse af minimum disse 3 spørgsmål; hvem er jeg (min livshistorie), hvordan forstår jeg min situation (herunder de sociokulturelle betingelser) rent teoretisk, og hvad er mit ubevidste begær? Det er groft sagt også arbejdet med disse 3 perspektiver, jeg her sammenfatter i begrebet dømmekraft, forstået som evnen til at tænke og handle på måder, hvor hensynet til den anden i mindst muligt omfang kompromitteres på grund af uoverensstemmelser i forholdet mellem det ubevidste og det bevidste (den teoretiske forståelse). Når jeg kalder denne evne for dømmekraft, er der altså lige præcis ikke tale om en nyskabelse men egentlig om "traditionel" freudiansk psykoanalyse. Jeg finder det dog alligevel relevant at fremhæve dømmekraftsaspektet, da det trods alt anviser et lidt andet orienteringspunkt for analysen. Hvor Freud først og fremmest havde terapi for øje, og Gallop primært fokuserer på teoriudvikling og livshistoriebearbejdning, kan kvalificering af ens egen dømmekraft ses som en tredje motivation til at gå i analyse. De dømmekraftsorienterede analyser henvender sig så at sige til en lidt anden målgruppe end de mere end almindeligt traumatiserede (Freud) og videnskabsmanden (Gallop). De dømmekraftskvalificerende analyser er som tidligere nævnt snarere drevet af spørgsmålet om, hvordan man undgår at udøve uret mod den anden. En analyse, der kan hjælpe med at realisere dette mål, står i egen ret, til trods for at den måtte fejle som decideret terapi eller teoriudvikling. Jeg vil i det nedenstående komme med et par eksempler

på, hvordan anekdotisk analyse har kvalificeret min egen dømmekraft og slutteligt argumentere for, at denne form for AT er særligt relevant i pædagogisk praksis.

OVERFØRING. PERSONLIGE ANEKDOTER

Gallop nævner ikke direkte begrebet overføring i nogle af sine to hovedværker⁵⁴ om AT. Dette er bemærkelsesværdigt, da hun i sit tidligere værk *Reading Lacan*⁵⁵ beskriver overføring som grundforudsætningen for enhver psykoanalytisk tekstlæsning. Hvis AT virkelig er psykoanalytisk, må den altså på Gallops egne præmisser også skulle forholde sig til overføring. Inspireret af Shoshana Felman skelner Gallop i *Reading Lacan* mellem tekstanalyser som værende drevet af enten interpretation eller af overføring. Læsningen kendetegnes som interpretation, når den blot applicerer psykoanalytiske begreber på et antaget latent teksthold og derved reducerer teksten til en række psykoanalytiske tematikker. En læsning, der baserer sig på overføring, søger derimod at afsløre læserens eget begær og behandler teksten som *subjektet, der formodes at vide*. Det unheimliche ved denne form for psykoanalytisk læsning er altså ikke bare dens gruppevækkende temaer formuleret som drifter og konflikter, men selve det forhold at det er teksten, og ikke en selv, der ved⁵⁶. Som både Freud og Lacan understreger Gallop også, at overføringen på én gang er analysens forudsætning såvel som hindring. Den psykoanalytiske læsning kan derfor ikke have til formål at komme overføringen til livs men må vedblivende forholde sig til de symptomatiske læsninger, den giver anledning til⁵⁷. I forhold til *Reading Lacan* er Gallops grundpointe, at man på den ene side må læse Lacan og hans tekster som et subjekt, der formodes at vide, men at man samtidig ikke blindt må gøre ham til Mester – også Lacan var subjekt for sin egen tale og skrift. Når man læser Lacan, må man derfor forholde sig til de symptomatiske læsninger, der kan fremkomme som funktion af fantasmet om, at han/teksten ved.⁵⁸ Denne grundpointe kan overføres til AT med det lille twist, at man selv er tekstforfatter såvel som læser og derfor analysand såvel som analytiker. Med Felman og Gallops pointe er det dog vigtigt, at man først og fremmest behandler teksten som den, der formodes at vide, da det er betingelsen for ikke bare at lave interventioner i teksten men at lade teksten intervenere. Den overordnede pointe om at overføre *subjektet, der formodes at vide* til selve teksten, betyder også – vil jeg mene, – at man må have opmærksomhed på, hvilke andre former for overføring, som er på spil i teksten. Hermed mener jeg, at man kan anspore sin

jævntsvævende opmærksomhed til at registrere, hvorvidt der er overføring i ens egen indre fortællerstemme eller i forhold til de personer, som indgår i anekdoten. Det kan ligeledes være relevant at spørge sig selv, om teksten måske skjult kunne være adresseret til en bestemt læser. Er der nogen, man ønsker læser med? En form for personoverføring finder man hos Gallop, der i en sidebemærkning, hvor hun diskuterer forholdet til sin mor og sin søster Judi, bemærker:

Ironically, I often feel my anger at Dad most sharply, when I think about Judi: I tend to blame him for her difficulties, her unhappiness, her insecurity. Although my anger at Dad makes me feel close to Judi in my head, in reality, it produces distance between us: [...].⁵⁹

Der er tilsyneladende en form for overføring på spil her, hvor Gallops forhold til sin far overføres og forstyrres af forholdet til søsteren (eller omvendt). Måske lidt symptomatisk for Gallop, fastholder hun dog ikke denne tematik for grundigere analyse men bruger den blot som et delement i teoriudviklingen af en feministisk vinkel på forholdet mellem elektronisk kommunikation på henholdsvis e-mail (skrift) og telefon (tale). Spørgsmålet er, om ikke denne teoriudvikling, som naturligvis står i sin egen ret, delvist fremkommer som funktion af en forsvarsmekanisme, der afholder Gallop fra at gå tættere på den helt personlige overføring. Gallop intellektualiserer familiekonflikten, som forbliver ubearbejdet, til trods for at den leder til gode teoretiske indsigter. I den tidligere nævnte sag om seksualchikane, gør Gallop sig faktisk selv sådanne overvejelser. Gallop bemærker her, at hun retrospektivt ikke blot betragter analysen som en akademisk dekonstruktion men primært som et udtryk for en ubevidst fantasi. Hele teksten viser sig i realiteten at have været et aggressivt forsøg på at vende de anklager, som blev rejst mod hende, tilbage mod universitet. Gallop beskriver derfor sin tekst som en ageren snarere end en analyse. Selvom Gallop på denne måde lader sig analysere af sin tekst, er spørgsmålet om ikke denne analyse stadig kun opretholder sig på dørtærsklen til en egentlig analyse. I seminar V siger Lacan, at ageren altid må forstås som et udtryk for konflikt mellem krav og begær.⁶⁰ Analytikerens må ikke begå den fejl at tage kravet bogstaveligt men må huske på, at analysanden Reelt set begærer noget andet, end det kræver. Ageren må derfor altid tolkes som kodet, og ikke som noget, der kan minde om et motiv i bevidsthedens forstand. I lyset af denne

skelnen synes Gallops analyse snarere at have blotlagt et krav end et begær: ”Tag jeres anklager tilbage, eller jeg vil vende dem mod jer”, kunne hendes krav måske formuleres. Det er dette krav, som Gallop til sin store overraskelse har opdaget i teksten, men hvor er begæret? I Lacans seminar X lyder det, at overføring uden analyse er ageren, mens ageren i analyse er overføring⁶¹. Gallop synes kun at have identificeret en ageren men forholder sig ikke til overføringen og går derfor aldrig rigtigt i analyse.

I mine egne anekdotiske analyser har jeg gjort mig intime og overraskende opdagelser ved at forholde mig til mine overføringer i relation til teksten. Et eksempel på dette er en hændelse hvor jeg, i egenskab af at være adjunkt på pædagoguddannelsen i Aarhus, skulle besøge en praktikstuderende på hendes praktiksted til et møde over praktikforløbets foreløbige status. Overskriften for praktikforløbet var, at den studerende skulle lære at arbejde med ”*professionel kommunikation*”. Anekdoten lyder:

Jeg skal besøge en studerende til statusmøde. Hun viser mig rundt, og efterfølgende holder vi mødet. På et tidspunkt beder jeg hende om at være mere ærlig, da jeg føler, at hun forsøger at skjule sine vanskeligheder i praktikforløbet for mig. Jeg forlader mødet i en lidt underlig stemning. Næste dag sender hun mig en mail, hvor hun respektfuldt påtager sig en del af skylden for et utilfredsstillende møde, men at hun nu alligevel vil benytte min opfordring om at være mere ærlig til at sige, at hun ikke synes, jeg havde *kommunikeret professionelt!*

Selvom hendes mail var meget respektfuld, og delvis forsonende, blev episoden ved med at hjem søge mig med overraskende tyngde, hvilket blandt andet kom til udtryk som en irritation rettet mod den studerende. Irritationen skyldtes naturligvis i en vis udstrækning hendes skarpe punchline, der havde vendt autoritetsforholdet på hovedet og sat mig godt og grundigt på skolebænken. Det var tilsyneladende mig og ikke hende, der havde noget at lære om professionel kommunikation. Selvom den type irettesættelser er irriterende, er det dog ikke normalt noget, der vedvarende går mig på, og jeg havde også omgående høfligt og undskyldende besvaret hendes mail. I virkeligheden syntes jeg dog, at hendes reaktion havde været udtryk for umodenhed og selvbedrag, og at hun burde have været mere ærlig omkring sine egne udfordringer fra starten. Et par måneder efter nagede hændelsen

mig stadig, og jeg besluttede mig for at arbejde analytisk med den. Fra starten begravede jeg mig dybt i spidsfindige og snørklede dekonstruktioner af teksten, der, om end interessante (spændende "theoretical insights" i Gallops terminologi), ikke rigtigt førte mig videre i min uforløsthed. Efter at have trådt dødvande på denne måde i en måneds tid, slog det mig pludselig, at den studerende minder mig om en barndomsveninde, (jeg tror, det er noget med formen på hendes øjne), med hvem jeg havde nogle af mine tidligste intime oplevelser. En veninde, som den dag i dag har min største fortrolighed – hun er en, jeg kan være helt ærlig med! Set i dette lys forstod jeg nærmest øjeblikkeligt, at jeg med altovervejende sandsynlighed havde overført en disproportional forventning om ærlighed mellem mig og min veninde til forholdet mellem mig og den studerende. En ærlighed som, grundet fortiden med min veninde, måske endda har været ladet med en form for udefinerbar seksuel spænding. Denne utroligt simple indsigt fremstod som en stor opdagelse for mig, og den har medført, at jeg nu ikke ser hendes reaktion som tegn på umodenhed og selvbedrag men i stedet antager, at jeg udviste en dårlig dømmekraft i situationen. Tydningen gav endvidere anledning til en række indsigter og refleksioner, som har påvirket min måde at tilgå de studerende generelt. På grund af anekdoten er jeg blevet endnu mere bevidst om, hvor let jeg ubevidst kan komme til at fremstå på en uhensigtsmæssig måde. Dette vidste og praktiserede jeg naturligvis i forvejen, men analysen har alligevel skærpet min respekt for, hvor svært det kan være. Hvor let jeg kan falde i.

Selvom anekdoten grundlæggende blev forløst i den ovenstående proces, skulle det dog vise sig, at der knyttede sig en udvidet tematik til tematikken omkring mit forhold til min egen professionalisme. Dette blev tydeligt i en anden hændelse, som også udspillede sig i forbindelse med et statusmøde med en studerende. En hændelse, som efterlod mig med min indre stemme fikseret på sætningen: "Jeg føler ikke, at jeg er god nok til mit arbejde." Sætningen blev ved at hænge uforløst – der var ligesom noget, der ikke stemte – i mit hoved efter hændelsen, som jeg derfor prøvede at nedskrive med henblik på analyse. Dette viste sig imidlertid at være nærmest umuligt, da mine forsøg på at beskrive hændelsen blev ved at fortabe sig i uoverskueligt lange tekster, der ikke ville komme til en afslutning. Ifølge Freud kan en sådan "indirekte associationskæde" i sig selv ses som en form for modstand, der bør tildrage sig analytikerens opmærksomhed.⁶² En dag faldt det mig ind at skrive anekdoten som et digt, og i løbet af næsten ingen

tid fik jeg nedskrevet anekdoten. Digtets form tillod mig af en eller anden grund at indfange hændelsen, og jeg benytter denne oplevelse til at pointere, at selve formen, hvormed anekdoten nedskrives, kan være ligeså vigtig som selve indholdet. Det kan ligeledes være en fordel at nedfælde anekdoten flere gange og sammenholde de forskellige versioner med hinanden. En af Freuds tekniske greb var netop at bede analysanden gengive tidligere beskrivelser med det sigte at identificere eventuelle uoverensstemmelser. Ligesom det gælder for kriminelle under forhør, er det ofte i disse afvigelser, at de største hemmeligheder ligger gemt.⁶³ Som digt er min nedenstående anekdote ikke noget at skrive hjem om, men formen tillod mig altså at indfange hændelsen på en måde, som ikke tidligere havde været mulig. Jeg har arbejdet med stort set hvert eneste ord i anekdoten, hvilket har ledt til en temmelig omfattende analyse, der også indbefatter drømme, barndomserindringer og andre anekdoter. Nedenstående er blot et udsnit af analysen, der tjener til at vise, hvordan den har været kvalificerende for min dømmekraft. Anekdoten lyder:

Min tlf. er gået ud
Kan ikke finde min studerende
En kraftig tavs mand stirrer på mig
Er han gal
Eller pedel?

Jeg finder min studerende
Hun viser mig rundt
Med røde negle
Jeg er imponeret
Hendes vejleder bærer kors

Jeg føler ikke
Jeg er god nok til mit arbejde

Nærmest i det sekund jeg havde skrevet teksten, foretog den en intervention i det greb, hvormed den splittede min oprindelige ”jeg føler ikke, at jeg er god til mit arbejde” til digtets sidste to linjer:

Jeg føler ikke
Jeg er god nok til mit arbejde

Denne punktering vendte til min store overraskelse sætningens betydning fuldstændigt på hovedet og indfangede i langt højere grad den konflikt, som jeg ikke bevidst befandt mig i i den pågældende periode. Sagen var ikke, at jeg ikke følte mig god nok til mit arbejde men næsten tværtimod, at jeg opfyldte mine arbejdsmæssige forpligtelser til en grad, hvor mine følelser var begyndt at blive kompromitteret. Jeg var ved at blive for professionel. Lidt ironisk kan denne følelsesdistance dog i sig selv blive problematisk for ens arbejde – særligt når man arbejder indenfor det pædagogiske felt, hvor det sjældent er befordrende at fremstå ufølsom. Anekdoten afslører imidlertid også, at denne professionelle ufølsomhed ikke bare handler om følelser i helt uspecificeret forstand men også mere direkte om seksualitet. Dette afsløres eksplicit i verslinjen ”med røde negle”, som for mig er en helt utvetydig seksualmarkør. Sætningen skyder sig som et uventet tic ind imellem – en penetration om man vil – de to omkringliggende verslinjer, der ellers indfanger den betydning, jeg intenderede at skrive. Nemlig, at jeg var imponeret over den studerendes rundvisning på stedet. Denne uventede seksualitet – de røde negle – kradser sig ligesom ind i teksten og blotter den ellers så neutrale ”studerendes” imponerende erotiske attributter. De røde negle udgør samtidigt en skærende kontrast til vejlederens kors, der for mig er symbol for forsagelse og et bedre, renere liv hinsides kødets lyster. Det er derfor også et symbol på bedrevidenhed i ordets værste forstand. Der udspiller sig altså en intens psykisk konflikt i anekdoten, som jeg slet ikke kunne dechiffrere i situationen. En konflikt, der iscenesætter forholdet mellem *mig*, *min* studerende og *hendes* vejleder som et slags trekantstra-drama, hvor vores indbyrdes relationer godt nok er klart definerede men dermed også rummer muligheden for en potentiel transgression. Som *kors*bærende moralsk vogter fremstår *vejlederen* i den henseende som det bedrevidende symbol på, at jeg er kommet til en *korsvej* på dydens smalle sti. Mit professionelle ideal-jegs kamp for ikke at lade sig lede i fristelse af mit over-jegs imperativ om at nyde⁶⁴. Eller måske er det netop vejlederens kors – den perverse moral – der frister med ultimativ narcissistisk nydelse. Måske de røde negle i virkeligheden redder mig fra den moraliserende fornufts tyranni ved deres insisteren på at lade subjektivitetens seksualitet skinne igennem situationen. En seksuel insisteren på ikke at indtage en professionel attitude overfor de moraliserende magtdynamikker, der konstruerer os som underviser, vejleder og studerende. Et tilbud om at lade sig for-føre i stedet for at lade sig vejlede.

Jeg ved ikke hvilken læsning, der rammer mig bedst, men selve analysen har givet mig en skærpet forståelse for, hvor mange seksuelle dynamikker, der ubevidst kan have været i omløb under statusmødet, og som derfor (til trods for, at dette møde forløb eksemplarisk) efterlod mig betvivlende min professionalisme. Undervejs i analysearbejdet er jeg blevet meget opmærksom på, at professionalisme for mig er omdrejningspunktet for en stor ambivalens, fordi jeg på den ene side forbinder professionalisme med en stoisk korrekthed, der forbyder mig at give efter for min seksualitet på enhver tænkelig måde. Mit professionelle jeg frygter at komme til at fremstå som en, der misbruger sin professionelle position i driftens tjeneste. På den anden side forbinder jeg også det at være professionel – det at være god til sit job – med at være seksuelt eftertragtelseværdig. Dels efterstræber jeg et Imaginært ideal-jeg, der bliver begæret på grund af dets professionelle status i en social orden. Jeg føler mig derfor seksuelt attråværdig, når jeg agerer professionelt. Derudover finder jeg kun den professionelle endnu mere seksuel ved sin beherskelse af drifternes umiddelbare tilskyndelser. Overskuddet til at sige fra. At være professionel er ganske enkelt at være seksuel, og professionelle forhold ledsages derfor altid af det seksuelle spørgsmål ”che vuoi?”⁶⁵ Hvad vil du? Holder du professionel stand, eller giver du efter for mig? Dette forhold kaster også et nyt lys over den forrige anekdote, hvor det nagede mig, at den studerende beskyldte mig for ikke at være professionel, hvilket altså nu antager minimum to nye betydninger. For det første er beskyldningen om ikke at være professionel også en beskyldning om ikke at være seksuelt tiltrækkende. Det er både min faglighed og min seksualitet, som drages i tvivl i den studerendes anklage. Derudover kan jeg ikke lade være med at tænke, at kommentaren også påvirker mig, fordi den måske prikker til et fortrængt *ønske* om ikke at være professionel. Beskyldningen er også en opfordring og et imperativ om at nyde. Du er ikke professionel, så nyd mig blot! Dette, at tyde anekdoten som forsøg på ønskeopfyldelse⁶⁶, må ligeledes ses som en del af overføringsanalysen. For Freud er overføring netop navnet for måden, hvorpå ubevidste ønsker gives et udtryk, som er tåleligt for det forbevidste eller bevidste.⁶⁷ Gallop inddrager ofte mere eller mindre bevidste ønsker og fantasier i sine analyser men læser sjældent anekdoten som et decideret forsøg på ønskeopfyldelse. Hun viger i den forstand lidt fra anekdotens forbindelse til det ubevidste og dermed fra anekdotens fulde potentiale for at kvalificere dømmekraften. Min dømmekraft er blevet påvirket af de ovenstående analyser, der

har afsløret mit lille kompleks omkring seksualitet, professionalisme, moral, nydelse, magt og afholdenhed. Analysen har tydeliggjort, at heller ikke jeg kan undslippe seksualitetens forstyrrelse af professionelle forhold. Det er en forstyrrelse, som jeg hverken kan eller bør tilintetgøre, og som jeg må acceptere som et vilkår i både det professionelle og private liv. Igen var dette en pointe, som jeg allerede forstod inden analysen, men analysearbejdet har gjort det til en pointe, som jeg i højere grad har taget til mig. Analysen har på en eller anden måde gjort noget ved mit begær, der har løsnet komplekset lidt op. Jeg er stadig optaget af at være professionel, at være attråværdig og at være professionelt attråværdig, men det påvirker mig mindre og føles ikke på samme måde som en konflikt. Måske fordi jeg i højere grad antager, at den seksuelle spænding ganske enkelt er der, og at det derfor er u hensigtsmæssigt at kæmpe enten for eller imod den.

Jeg vil nu forlade de personlige anekdoter men føler det dog naturligt at knytte en kort kommentar til de måske mest iøjnefaldende og bizarre linjer i min lille digt-anekdote. Nemlig sammenligningen mellem galskab og pedeller: ”Er han gal, eller pedel?” Min umiddelbare reaktion på denne formulering var en form for skam over, at jeg tilsyneladende ikke betragter pedeller som ”normale” mennesker. Hvorfor skulle jeg dog være i tvivl om, hvorvidt en person er gal eller pedel? Jo mere jeg har tænkt over det, slår det mig dog, at pedellen faktisk forekommer mig at være et overordentligt mystisk fænomen. Hele min skoletid har pedellen ligesom opereret i kulissen, bevæget sig rundt i bygningernes gange og kældre, talt lidt med nogle lærere og luret lidt på nogle elever, ordnet lidt her og ødelagt lidt der. Pedellen er virkelig en personage, der, med Michel Foucaults analyse af galskaben, kan siges at eksistere ”uden bestemmelsessted”⁶⁸. Et mystisk fænomen der, som Kirkegaards skorstensfejer, på en gang er forudsætning for og forstyrrelse af hverdagens orden.⁶⁹ Jeg har en fornemmelse af, at pedellens fravær i den pædagogiske litteratur kan ses som et symptom på noget større, men det er et tema for en anden historie.

PÆDAGOGISK DØMMEKRAFT

I denne artikel har jeg diskuteret og kritiseret Gallops anekdotiske teori. Jeg skal ærligt indrømme, at jeg ikke kan vurdere, hvorvidt min kritik altid har været helt fair, da det som tidligere nævnt er sin sag at kritisere en dekonstruktivist. Gallop siger selv, at hendes analyser i sidste ende er tænkt som en opfordring til dialog⁷⁰, og jeg ser min

kritik, selv hvis den skulle vise sig at være delvist forfejlet, som en gestus i den henseende.

I analysen af de ovenstående anekdoter har jeg forsøgt at anskueliggøre, hvordan anekdotiske analyser kan påvirke og kvalificere dømmekraften forstået som evnen til at tænke og handle på måder, hvor hensynet til den anden i mindst muligt omfang kompromitteres på grund af uoverensstemmelser i forholdet mellem det ubevidste og det bevidste (den teoretiske forståelse). Denne dømmekraftsorienterede tilgang til AT er særligt relevant for alle forhold, der kan karakteriseres som pædagogiske, fordi pædagogikken udfolder sig i situationer, hvor mennesker bliver tæt involveret i hinandens liv. Hvis ikke dømmekraften er på plads her, risikerer vi let at have destruktiv indvirkning på hinanden. Jeg forstår derfor ikke pædagogik som noget, der er forbeholdt en afgrænset profession, men alment som subjekt/ subjektforhold, hvori minimum den ene part vil noget med den anden.⁷¹ Dette gælder for eksempel også for de fleste undervisnings- og vejledningsformer, hvilket har været tematikken i nærværende artikel. Pædagogik kan med idehistorikeren Lars Henrik Schmidt siges at ”reflektere et mellemværende.”⁷² Pædagogikken reflekterer og vil altså i både tanke og handling den anden noget på baggrund af det vilkår, at subjekt/ subjektforholdet ikke er spændingsfrit men til stadighed hviler restløst i et konstitutivt mellemværende. Nærmere eftertanke vil afsløre, at denne definition gør de fleste aktiviteter til enten direkte eller indirekte pædagogiske og dermed gør pædagogik til et grundvilkår for mennesket. Når det så er sagt, er det værd at fremhæve, at AT kan være særligt relevant for professionelt pædagogisk arbejde, fordi det pædagogiske forhold her aktualiseres under en handletvang, der foregår under krydspres (borger vs. pårørende vs. kommunen vs. økonomi vs. ideologi vs. lovgivning vs. etik, etc.), samt et krav om at skulle dokumentere fremskridt i henhold til bestemte målstyrende agendaer.⁷³ Den professionelle pædagog *vil* altså ikke alene noget med nogen men *skal* også handle på temmelig bestemte måder, hvilket kan lede til stress og umyndiggørelse,⁷⁴ forræelse⁷⁵ eller ganske enkelt jobopsigelse⁷⁶. Som et led i kvalificeringen af pædagogens dømmekraft, rummer AT potentialet for en ny interventions- og refleksionsform til kvalificering af praksis og måske endda til en dokumentationsform, hvor det tilsyneladende ligegyldige og marginale tildeles større betydning. En praksis, der vover at arbejde sig videre i teksten.

-
- 1 Gallop, 2002
 - 2 Gallop, 2002:10
 - 3 Brandt, 1970: 24f
 - 4 Lacan, 2002c: 5
 - 5 Wills, 1985: 108f
 - 6 Secher, 2021: 87
 - 7 Larsen, 2016:23
 - 8 Kant, 2012: 35
 - 9 Freud: 1960a: 28
 - 10 Fineman 1989: 56f; Gallop, 2002: 3
 - 11 Fineman, 1989: 67
 - 12 Østergaard, 2016
 - 13 Freud 1963b: 27
 - 14 Freud 2003: 129f og 137
 - 15 Gallop, 2002: 11
 - 16 Lacan 1998: 50
 - 17 Gallop, 2002: 8 & 162
 - 18 Gallop, 2002: 9
 - 19 Gallop, 1983: 67ff
 - 20 Irigaray: 1985: 90 og 109; Gallop, 1983: 96ff
 - 21 Gallop, 1983 83
 - 22 Gallop, 2012: 66
 - 23 Hyldgaard, 2016: 67ff
 - 24 Hyldgaard, 2010a :240; Hyldgaard, 2010b: 183; Hyldgaard, 2022: 14
 - 25 Gallop, 1995: 5ff
 - 26 Gallop, 2002:10 og 54f
 - 27 "Anecdote"
 - 28 "Publish"
 - 29 Freud, 1959a: 179
 - 30 Gallop 2002: 2; Gallop, 2019: 29
 - 31 Derrida, 1970: 120
 - 32 Gallop, 2002: 145
 - 33 Freud, 2010: 2162
 - 34 Gammelgaard, 2015: 389
 - 35 Gallop, 2002: 11
 - 36 Gallop,2002: Omslag
 - 37 Gallop, 1985:95f
 - 38 Derrida, 1970:119
 - 39 Gallop 2002: 56ff.
 - 40 Gallop, 2002:62
 - 41 Møller, 1994: 157f; Gallop, 2019: 37ff
 - 42 Gallop, 2002: 85
 - 43 Gallop:2002: 90f
 - 44 Gallop, 2002: 84
 - 45 Gallop, 2019: 40
 - 46 Britzman, 2003: 26, egen oversættelse
 - 47 Møller 1994: 163f; Freud 1963: 26f
 - 48 Møller,1994: 68; Freud, 2010c: 5051ff
 - 49 Fink, 2007: 74 og 80ff.
 - 50 Breuer & Freud, 2010: 29
 - 51 Lacan, 2006: 422f
 - 52 Evans 54f og 191f,
 - 53 Freud 2010b: 2143
 - 54 Gallop 2002; Gallop 2019
 - 55 Gallop 1985
 - 56 Gallop 1985: 25ff
 - 57 Gallop 1985: 43f

58 Gallop, 1985: 30
 59 Gallop, 2002: 146
 60 Lacan, 2002a: 16
 61 Lacan, 2002b: 112
 62 Freud, 1959: 16
 63 Freud, 2010a: 1894
 64 Žižek, 2021: 14
 65 Lacan, 2006: 815
 66 Freud 1959: 27
 67 Freud: 1960: 442
 68 Foucault, 2003: 125
 69 Dolar, 2016: 11
 70 Gallop, 2002: 164
 71 Larsen, 2016:23
 72 Schmidt, 2000: 5
 73 Hansen, 2019: 88
 74 Willig, 2009
 75 Birkmose, 2019
 76 Larsen, 2016

LITTERATUR

- Birkmose, Dorte: *Når gode mennesker hand-
 ler ondt- tabu et om forråelse*. Syddansk
 Universitetsforlag 2019
- Brandt, Per Aage: "Indledning." I Derrida,
 Jacques: *Om Grammatologi*, Universal
 Trykkeriet A/S 1970 (1967)
- Breuer, Josef & Freud, Sigmund: "Studies
 on hysteria." I Freud, Sigmund: *Com-
 plete works*. Epub 2010 (1895)
- Derrida, Jacques: *Om Grammatologi*. Uni-
 versal Trykkeriet A/S 1970 (1967)
- Dolar, Mladen: *Køn, filosofi, psykoanalyse*.
 Philosophia 2016
- Fineman, Joel: "The history of the anec-
 dote: Fiction and fiction 1." I Veeder,
 H.A. *The new historicism*. Routledge 1989
- Fink, Bruce: *Fundamentals of psychoanalytic
 technique -A lacanian approach for prac-
 titioners*. W.W Norton & Company.
 London og New York 2007
- Foucault, Michel: *Galskabens Historie - i
 den klassiske periode*. DET lille FORLAG
 2003 (1979)
- Freud, Sigmund: *Nye forelæsninger om psy-
 koanalysen - tre afhandlinger om seksualte-
 rien - Bidrag til kærlighedslivet psykologi*.
 Hans Reitzels Forlag 1959 (1905)
- Freud, Sigmund: *Forelæsninger til indføring
 i psykoanalysen*. Hans Reitzels Forlag
 1960a (1917)
- Freud, Sigmund: *Drømmetydning*. Hans
 Reitzels Forlag 1960b (1899)
- Freud, Sigmund: *Beyond the pleasure prin-
 ciple*. W.W Norton & Company 1961
 (1920)
- Freud, Sigmund: *Dora. An analysis of a case of
 hysteria*. Collier books 1963 (1905)
- Freud, Sigmund: *The uncanny*. Penguin
 Group 2003 (1919)
- Freud, Sigmund: "Psychoanalysis and the
 establishment of facts in legal proceed-
 ings." I Freud, Sigmund: *Complete works*.
 Epub. 2010a (1906)
- Freud, Sigmund: "Notes Upon a Case
 of Obsessional Neurosis." I Freud,
 Sigmund: *Complete works*. Epub 2010b
 (1909)
- Freud, Sigmund: "Constructions in analy-
 sis." I Freud, Sigmund: *Complete works*.
 Epub 2010c (1937)
- Gallop, Jane: *Feminism and psychoanalysis -
 The Daughters seduction*. The Macmillan
 Press LTD 1983 (1982)
- Gallop, Jane: *Reading Lacan*. Cornell Uni-
 versity Press 1986 (1985)
- Gallop, Jane; Pedagogy: *The question of
 Impersonation*. Indiana University Press
 1995
- Gallop, Jane: *Around 1981 - Academic Fem-
 inist Literary Theory*. Routledge 2012
 (1992)
- Gallop, Jane: *Sexuality, disability and aging
 - Queer temporalities of the phallus*. Duke
 University press 2019

- Gammelgaard, Judy: "Psykoanalysens empiri." I Brinkmann, Svend & Tanggaard, Lene: *Kvalitative metoder. En grundbog*. Hans Reitzels Forlag 2015
- Hansen, Steen Juul.: "Pædagogens myndighed i offentlige serviceorganisationer." I Petersen, Kirsten Elisa & Erlandsen, Torsten. *Pædagogen som myndighedsperson. En grundbog*. Samfundslitteratur 2019
- Hyltdgaard, Kirsten: *Videnskabsteori - En grundbog til de pædagogiske fag*. Roskilde Universitetsforlag 2010a (2006)
- Hyltdgaard, Kirsten: *Pædagogiske umuligheder. Psykoanalyse og pædagogik*. Aarhus Universitetsforlag 2010b
- Hyltdgaard, Kirsten: "Der findes ikke noget seksuelt forhold - kønsforskel og seksualitet ifølge Freud og Lacan." I *Matrix*, Bind 33, Nr. 1. 2016
- Hyltdgaard, Kirsten: *Negativ pædagogik*. 1 udgave, Samfundslitteratur 2022
- Irigaray, Luce: *This sex which is not one*, Cornell University Press 1985 (1977)
- Jones, Jason: "The time of interpretation: Psychoanalysis and the past". I *Postmodern Culture* 14(3). John Hopkins University Press 2004
- Kant, Immanuel: *Om pædagogik*. Forlaget Klim 2012 (1803)
- Lacan, Jacques: *The four fundamental concepts of psychoanalysis (Seminar XI)*. W.W Norton company, 1998 (1973)
- Lacan, Jacques: *The formations of the unconscious (seminar V)* Karnac 2002a (1957-1958)
- Lacan, Jacques: *Anxiety (seminar X)* Karnac 2002b (1962 - 1963)
- Lacan, Jacques: *Psychoanalysis upside down/ the reverse side of psychoanalysis (Seminar XVII)*. Karnac 2002c (1969-1970)
- Lacan, Jacques: *Ecrits*. WW Norton & Company 2006
- Larsen, Steen Nepper: *At ville noget med nogen - filosofiske og samtidskritiske fragmenter om dannelse og pædagogik* Turbine 2016
- Larsen, Trine Vinther: Tema Slidt ned på jobbet. Hver fjerde pædagog over at sige op. I *Børn og unge* 13/2016, BUPL København 2016
- Møller, Lis: "Fortællingen I psykoanalyse" I *Kultur og Klasse - Kritik og kulturanalyse. Det narrative*. Årg. 21 nr. 76, Forlaget Medusa 1994
- Schmidt, Lars Henrik H: *Om universitetets idé*. Talepapir ved indvielsen af DPU d. 2.11.2000
- Secher, Marianne Træbing: "Seksualitet hos mennesker med udviklingshandicap." I Nansen, Lena Nyborg et al. *Seksualitet og udviklingshandicap*. Forlaget Oligo 2021
- Willig, Rasmus: *Umyndiggørelse - et essay om kritikens infrastruktur*. Hans Reitzels Forlag 2009
- Wills, David: "Feminist Concoctions" I *Oxford Literary review* vol. 7 no. 1/2. Edinburgh University Press 1985
- Žižek, Slavoj: "The vagaries of the super-ego." I *Elementa. Intersections between Philosophy, Epistemology and Empirical Perspectives* vol 1 no. 1-2 red Ponzio, Paolo 2021

INTERNETSIDER

- "Anecdote." Online etymology dictionary <https://www.etymonline.com/word/anecdote> 2017. Tilgået 13.08.2023
- "Publish." Online etymology dictionary <https://www.etymonline.com/word/anecdote> 2021. Tilgået 13.08.2023
- Østergaard, Flemming: Hvad er en god anekdote? Har du en? <https://contentmarketingadvice.dk/hvad-er-en-god-anekdote/> 2016. Tilgået 13.08.2023